

הלכות גרושין פרק י

א. כל מקום שאמרנו בחבור זה, שהגט בטל, או אינו גט, או אינה מגרשת הרי זה גט בטל מן התורה, ועדין היא אשת איש גמורה; ואם נשאת, תצא והולד ממזר. ואם היה בעלה כוהן, לא נאסרה עליו משום גרושה חוץ מן המגרש את אשתו ואמר לה, הרי את מגרשת ממני, ואין את מתרת לכל: שאף על פי שאין זה גט, הרי זו פסולה לכהנה מדבריהן, שנאמר "ואשה גרושה מאישה" (ויקרא כא, ז); אמרו חכמים, אפלו לא נתגרשה אלא מאישה, ולא התרה לכל, נאסרה לכהנה וזהו ריח הגט, שפוסל בכהנה מדבריהן.

ב. וכל מקום שאמרנו בחבור זה, שהגט פסול הרי זה פסול מדברי סופרים בלבד; ונפסלה בו מן הכהנה, מדברי תורה. ולכתחלה, לא תנשא; ואם נשאת, לא תצא והולד פשר. וכותבין לה גט אחר פשר, ונותנין לה והיא תחת בעלה. ואם אי אפשר לכתב אחר, והיה הבעל ותיק וגרש מעצמו הרי זה משבח, אם אין לו בנים; אבל אם יש לו בנים לא יוציא מפני פסול הגט, שמא יוציא לעז על בניו.

ג. וכל מקום שאמרנו בחבור זה, הרי זה ספק גרושין, או שהיא ספק מגרשת לא תנשא. ואם נשאת, תצא; והולד ספק ממזר, מפני שהיא ספק ערוה. ובין שגרש את אשתו בגט פסול, או שהיתה ספק מגרשת ורצה להחזירה הרי זו מתרת לבעלה; ואינו צריך לחדש הנשואין, ולכרך שבע ברכות, ולכתב כתבה עד שתתגרש גרושין גמורין.

ד. כל מי שנשאת בגט בטל, הרי זו צריכה גט מבעל שני מדבריהן כדי שלא יאמרו, אשת איש יוצאה בלא גט; וצריכה גט מן הראשון, להתירה לשאר העם. ונאסרה על שניהם לעולם, אף על פי שנבעלה בשגגה כדי שלא יאמרו, החזיר זה גרושתו אחר שנשאת; ואם עבר אחד משניהן והחזירה, יוציא.

ה. וכן הדין באשה שבאו לה עדים שמת בעלה, ונשאת, ואחר כך בא בעלה, בין שהיה בעלה פקח, בין שהיה חרש, בין שנשאת לפקח, בין שנשאת לחרש שאין קדושיו קדושין גמורים תצא משניהם, וצריכה גט משניהם, ונאסרה על שניהם עולמית.

ו. הרי שנתקדשה, ואחר כך בא בעלה, או נמצא הגט בטל הרי זו מתרת לבעלה, ואינה צריכה גט משני: שאין קדושין תופסין בעריות; ואין חוששין שמא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט כיון שלא נשאת, יאמרו תנאי היה בקדושין ולא נתקיים.

ז. האשה שנשאת, ואחר כך נמצא הגט בטל, או בא בעלה, אחר ששמעה שמת אין הבעל הראשון והשני זכאין לא במציאתה, ולא במעשה ידיה, ולא בהפר נדריה. וכל פרות שאכלו שניהן אחר שנשאת, אין מוציאין מהן; ואין לה כתבה, ולא תנאי מתנאיי כתבה, ולא מזונות לא על זה, ולא על זה. ואם נטלה מזה, או מזה תחזיר. וכל מה שבלה או אבד מנכסיה, אפלו מנכסי צאן ברזל אין מוציאין אותן, לא מזה ולא מזה. והולד מן השני, ממזר; ואם בא עליה הראשון קדם שיגרש השני, הרי הולד ממזר מדבריהם.

ח. גִּרְשָׁה הַשְּׁנִי, וְנָטְלָה מִמֶּנּוּ כְּתֵבָה, וְאַחֵר כֶּךָ בָּא בַּעֲלָהּ, אוּ
נִמְצָא הֶגֶט בְּטֹל אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָה מַה שֶּׁנָּטְלָה, לֹא מִן הַמְּזוֹנוֹת
וְלֹא מִן הַכְּתֵבָה.

ט. וְכֵן הָדִין בְּאַחֵיו שֶׁקִּדַּשׁ אִשָּׁה וְהֵלֵךְ, וְשָׁמַע בּוֹ שְׁמַת, וַיִּבֶם
אִשְׁתּוֹ, וְאַחֵר כֶּךָ בָּא תֵצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְצָרִיכָה גֹט מִזֶּה וּמִזֶּה;
וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ. וְכֵן אִם קִדַּשׁ אִשָּׁה, וְהֵלְכָה לְמִדִּינָה
אַחֶרֶת, וְשָׁמַע שְׁמַתָּהּ, וְנָשָׂא אַחוּתָהּ, וְאַחֵר כֶּךָ נֹדַע שֶׁלֹּא מִתָּה
צָרִיכוֹת שְׁתִּיחָן מִמֶּנּוּ גֹט, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהֶן.

י. אֲבָל אִם הֵלְכָה אִשְׁתּוֹ הַנְּשׂוּאָה לְמִדִּינָה אַחֶרֶת, וְשָׁמַע
שְׁמַתָּהּ, וְנָשָׂא אַחוּתָהּ, וְנִמְצָאת אִשְׁתּוֹ קַיָּמָה אֵין אַחוּתָהּ צָרִיכָה
מִמֶּנּוּ גֹט, וְאִשְׁתּוֹ מִתְּרַת; וְכֵן שָׂאֵר הָעֲרִיּוֹת שֶׁנִּשְׁאַן בַּחֲזָקַת הַתֵּר,
וְנִמְצָאוּ עֲרוּהָ אֵינָן צָרִיכוֹת גֹט, שְׂאִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּעֲרִיּוֹת.

יא. וּמִפְּנֵי מַה הִצְרִיכוּ אַחוּת אַרוּסָתוֹ גֹט שְׂמָא יֹאמְרוּ, תִּנָּאִי
הָיָה בְּאַרוּסִין, וְכִדֶּת נָשָׂא אַחוּתָהּ; וְהוּאִיל וַיֵּצֵאָה אַחוּתָהּ בִּגֹט,
אַחוּתָהּ שְׂהִיא אַרוּסָתוֹ הִרְאֵשׁוּנָה אֲסוּרָה, כְּדִי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ,
נָשָׂא אַחוּת גְּרוּשָׁתוֹ.

יב. כְּתֵב הַסּוּפֵר, וְטָעָה וְנָתַן גֹט לְאִישׁ וְשׁוּבֵר לְאִשָּׁה, אוּ
שָׁטְעוּ הֵן וְנָטְלָה הַבַּעַל הַגֹּט, וְנָטְלָה הִיא הַשׁוּבֵר, וְכַמְדָּמָה לָהֶן
שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה, וְלֹאֲחֵר זָמַן וְהָרִי הֶגֶט יוֹצֵא מִתַּחַת יָדֵי הָאִישׁ אִם לֹא
נִשְׂאת הָרִי זֶה אֵינָה מְגַרְשָׁת, וְנִתְגַּלָּה הַדְּבָר שֶׁעֲדִין לֹא נִתְגַּרְשָׁה,
וַיִּתֵּן לָהּ הֶגֶט בְּפָנֶינּוּ, וְתִהְיֶה מְגַרְשָׁת מִשְׁעַת נִתְיָנָתוֹ. וְאִם נִשְׂאת,
וְאַחֵר כֶּךָ הוֹצִיא הַבַּעַל אֶת הֶגֶט וְאָמַר, עֲדִין לֹא נִתְגַּרְשָׁה, שֶׁהָרִי
הֶגֶט בְּיָדִי וְלֹא הִגִּיעַ לְיָדָהּ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ לְאַסְרָה עַל בַּעֲלָהּ,
אַלֵּא הָרִי זֶה בַּחֲזָקַת גְּרוּשָׁה, וְנִפְּלָה הֶגֶט מִיָּדָהּ וּמִצָּאוּ זֶה, וְהָרִי
בָּא לְאַסְרָה עַל בַּעֲלָהּ הַשְּׁנִי.

יג. הַמוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֵׁם רָע, אוּ מִשּׁוּם שְׂהִיא פְּרוּצָה
בְּנִדְרִים אוֹמְרִין לוֹ, הוֹדִיעָה שְׁמִפְּנֵי זֶה אֶתָּה מוֹצִיאָהּ, כְּדִי
לְיַסְרָהּ; וְדַע אֶתָּה שְׂאִין אֶתָּה מַחְזִיר אוֹתָהּ לְעוֹלָם. וּמִפְּנֵי מַה
הַמוֹצִיא אֶת זֶה, לֹא יַחְזִירָהּ לְעוֹלָם גְּזֵרָה, שְׂמָא תִנָּשָׂא לְאַחֵר,
וְתַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְתִהְיֶה צְנוּעָה תַּחְתָּיו, וַיֹּאמֶר הִרְאֵשׁוֹן אֵלּוּ
הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן הוּא, לֹא הָיִיתִי מְגַרְשָׁה: וְנִמְצָא כַּמְגַרֵּשׁ עַל
תִּנָּאִי, וְלֹא נִתְקַים שֶׁנִּמְצָא הֶגֶט בְּטֹל לְמַפְרַע. לְפִיכֵן אוֹמְרִים
לוֹ, גָּמַר בְּלִבְךָ לְגַרְשָׁהּ, שְׂאִין זֶה חוֹזֶרֶת לָךְ לְעוֹלָם; וְאִם עָבַר
וְהַחְזִיר, לֹא יוֹצִיא.

יד. וְכֵן הַמוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם אִילּוּנִית, אוּ מִשּׁוּם שְׂרוּאָה
דָּם בְּכָל עֵת תְּשִׁמִּישׁ הָרִי זֶה לֹא יַחְזִיר לְעוֹלָם: שְׂמָא תִנָּשָׂא
לְאַחֵר, וְתִלְדַּד הָאִילּוּנִית וְתִתְרַפָּא הַנֶּדֶה, וַיֹּאמֶר אֵלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ
שֶׁכֵּן הוּא, לֹא הָיִיתִי מְגַרֵּשׁ וְנִמְצָא הֶגֶט בְּטֹל, וְהַבְּנִים מִמְּזָרִים;
וְאִם עָבַר וְהַחְזִיר, לֹא יוֹצִיא.

טו. שְׁלִיחַ שְׂהִבִּיא גֹט חוּצָה לְאַרְץ וְאָמַר, בְּפָנֵי נִכְתֵּב וּבְפָנֵי
נִחְתֵּם הָרִי זֶה לֹא יִשְׁאַנָּה, שְׂאֵנּוּ חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא עֵינָיו נָתַן בָּהּ
וּלְפִיכֵן הָעִיד לָהּ; וְכֵן עַד אֶחָד שְׁהָעִיד לְאִשָּׁה שְׁמַת בַּעֲלָהּ,
וְנִשְׂאת עַל פִּיו הָרִי זֶה לֹא יִשְׁאַנָּה; וְכֵן הַחֲכָם שְׂאֵסֵר אֶת הָאִשָּׁה
בְּנִדָּר עַל בַּעֲלָהּ הָרִי זֶה לֹא יִשְׁאַנָּה; וְכֵן הַנִּטְעֵן עַל הַשְּׁפָחָה
וְנִשְׁתַּחֲרָרָה, עַל הַנִּכְרִית וְנִתְגַּיְרָה הָרִי זֶה לֹא יִשְׁאַנָּה; וְכֵן גּוֹי
וְעַבְדֵּי הַבָּא עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל, אֵף עַל פִּי שְׁחָזַר הַגּוֹי וְנִתְגַּיַּר, הָעַבְדֵּי

וּנִשְׁתַּחֲרַר הָרִי זֶה לֹא יִשְׁאַנָּה. וְכָלֵן, אִם עָבְרוּ וְנִשְׁאוּ אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם.

זו. וְכָלֵן שֶׁהָיוּ לָהֶן נָשִׁים, וּמִתּוֹ נִשְׁתַּחֲרַשׁוּ וְהָיוּ הַנָּשִׁים הֵן שֶׁהִרְגִּילוּ אֶת בַּעְלֵיהֶן לְגִרְשָׁם הָרִי אֵלּוּ מִתְּרוֹת לְהַנָּשָׂא לָהֶן, לְכַתְּחָלָה; וְכֵן אִם הִלְכוּ נָשִׁים אֵלּוּ, וְנִשְׁאוּ לְאַחֲרִים, וְנִתְּאֲלַמְּנוּ, אוֹ נִתְּגַרְשׁוּ הָרִי אֵלּוּ מִתְּרוֹת לְהַנָּשָׂא לָהֶן, לְכַתְּחָלָה.

יז. וְכָל אַחַת מֵהֶן, מִתְּרַת לְהַנָּשָׂא לְבֵן הָעֵד שֶׁהָעֵיד לָהּ, אוֹ לְבֵן הַחֲכָם שֶׁאֲסָרָה עַל בַּעְלָהּ, אוֹ לְבֵן הַנִּטְעֵן עָלֶיהָ, אוֹ לְשֹׂאֵר קְרוֹבֵיהֶן שְׂאִין אָדָם חוּטָא, כְּדִי שִׁיָּהֲנָה אַחֵר; וּמִתְּרַת הָאִשָּׁה לְהַנָּשָׂא לְאַחַד מֵעַדֵי גְרוּשִׁיָּה, אוֹ מֵעַדֵי מֵאוֹנִיָּה, אוֹ לְאַחַד מִן הַדִּינִים שֶׁחֲלָצָה בַּפְּנִיָּהֶם שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין אֶלָּא לַעֲדוֹת אַחֵר. וְלַעֲוֹלָם יִתְּרַחֵק אָדָם מֵעֲדוֹת מֵאוֹן, וְיִתְּקַרֵּב לְחִלְצָהּ.

יח. הַמִּגְרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְחָזַר וּבַעְלָהּ בַּפְּנֵי עֲדִים קֹדֶם שֶׁתִּנָּשָׂא לְאַחֵר, בֵּין שֶׁגִּרְשָׁהּ מִן הַנִּשְׁוֹאִין, בֵּין מִן הָאֲרוּסִין הוּאִיל וְאִשְׁתּוֹ הִיָּתָה, הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת שֶׁהַחֲזִירָהּ, וְלִשְׁם קְדוּשִׁין בַּעַל, לֹא לִשְׁם זִנוּת: וְאִפְּלוּ רָאוּ אוֹתוֹ, שֶׁנִּתְּנָה לָהּ מְעוֹת שֶׁחֻזְקָה הִיא שְׂאִין אָדָם עוֹשֶׂה בַּעֲלִיתוֹ בְּאִשְׁתּוֹ בַּעֲלִילַת זִנוּת, וְהָרִי בִידּוֹ לַעֲשׂוֹתָהּ בַּעֲלִילַת מִצְוָה. לְפִיכָךְ הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת מְקַדְּשֶׁת קְדוּשִׁי וְדַאי, וְצָרִיכָה מִמֶּנּוּ גֹט שֶׁנִּי.

יט. נִתְיַחַד עֲמָה בַּפְּנֵי עֲדִים אִם הִיָּתָה מִגִּרְשָׁת מִן הַנִּשְׁוֹאִין, חוֹשְׁשִׁין לָהּ שְׂמָא נִבְעָלָה, וְהֵן הֵן עַדֵי יַחֲוֹד, הֵן הֵן עַדֵי בִיאַה: שְׁכָל הַמְּקַדֵּשׁ בְּבִיאַה, אֵינוֹ צָרִיךְ לְבַעַל בַּפְּנֵי עֲדִים, אֶלָּא יִתְיַחַד בַּפְּנִיָּהֶן וּבַעַל, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. לְפִיכָךְ צָרִיכָה גֹט מִסָּפֵק, וְהָרִי הִיא סָפֵק מְקַדְּשֶׁת. וְאִם הִיָּתָה מִתְּגַרְשָׁת מִן הָאֲרוּסִין אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ, שֶׁהָרִי אֵין לָבוֹ גַּם בָּהּ.

כ. הוֹרוּ מְקַצֵּת הַגְּאוּנִים שְׁכָל אִשָּׁה שֶׁתִּבְעַל בַּפְּנֵי עֲדִים, צָרִיכָה גֹט חֻזְקָה, שְׂאִין אָדָם עוֹשֶׂה בַּעֲלִיתוֹ בַּעֲלִילַת זִנוּת. וְהַגְּדִילוּ וְהוֹסִיפוּ בְּדָבָר זֶה שֶׁעָלָה עַל דַּעְתָּם, עַד שֶׁהוֹרוּ שְׂמִי שֵׁישׁ לוֹ בֵּן מִשְׁפָּחָתוֹ, חוֹשְׁשִׁין לוֹ, וְלֹא תִתִּיבָם אִשְׁתּוֹ שְׂמָא שֶׁחָרַר שְׁפָחָתוֹ, וְאַחֵר כֶּךָ בֹּא עָלֶיהָ; וַיֵּשׁ מֵהֶן שֶׁהוֹרָה שְׂוֹדַאי שֶׁחָרַר, שְׂאִין אָדָם עוֹשֶׂה בַּעֲלִיתוֹ בַּעֲלִילַת זִנוּת.

כא. וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ רְחוּקִים הֵם בַּעֲיֵנִי עַד מְאוֹד, מְדַרְכֵי הַהוֹרָאָה; וְאֵין רְאוּי לְסַמֵּךְ עָלֶיהֶן: שְׁלֹא אָמְרוּ חֲכָמִים חֻזְקָה זֶה, אֶלָּא בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁגִּרְשָׁהּ בְּלִבָּד, אוֹ בְּמִקְדָּשׁ עַל תְּנָאִי וּבַעַל סֵתָם, שֶׁהָרִי הִיא אִשְׁתּוֹ וּבְאִשְׁתּוֹ הוּא, שֶׁחֻזְקָתוֹ שְׂאִינוֹ עוֹשֶׂה בַּעֲלִיתוֹ בַּעֲלִילַת זִנוּת, עַד שִׁיִּפְרֹשׁ שֶׁהִיא בַּעֲלִילַת זִנוּת, אוֹ שִׁיִּפְרֹשׁ שֶׁעַל תְּנָאִי הוּא בּוֹעֵל. אֲבָל בְּשֹׂאֵר הַנָּשִׁים הָרִי כָּל זִוְנָה בְּחֻזְקַת שְׁבַעַל לִשְׁם זִנוּת, עַד שִׁיִּפְרֹשׁ שֶׁהוּא לִשְׁם קְדוּשִׁין. וְאֵין צָרִיךְ לִזְמַר בְּשִׁפְחָה אוֹ בְּגוֹיָה, שְׂאִינָהּ בֵּת קְדוּשִׁין, שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין לָהֶן, כָּלֵל; וְהָרִי הֵבֵן מֵהֶן, בְּחֻזְקַת גּוֹי וְעַבֵּד, עַד שִׁיּוֹדַע בּוֹדַאי שֶׁנִּשְׁתַּחֲרַרָה אִמּוֹ, אוֹ נִתְּגִירָה.

כב. מִי שֶׁהַחֻזְקָה אִשְׁתּוֹ אִישׁ, בֵּין מִן הַנִּשְׁוֹאִין בֵּין מִן הָאֲרוּסִין, וַיֵּצֵא שְׂמָהּ בָּעִיר מִגִּרְשָׁת, אִפְּלוּ רַב הָעִיר אוֹ כָּלֵן מִעֲבִירִין קוֹל שֶׁנִּתְּגַרְשָׁה אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ, וְהָרִי זֶה בְּחֻזְקָתָהּ; אֲבָל אִם יֵצֵא שְׂמָהּ בָּעִיר מְקַדְּשֶׁת, וְהַחֻזֵּק הַקּוֹל בְּבֵית דִּין, שֶׁהָרִי הִיא מְקַדְּשֶׁת בְּסָפֵק כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ, וְאַחֵר כֶּךָ יֵצֵא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁנִּתְּגַרְשָׁה מֵאוֹתָן הַקְּדוּשִׁין הָרִי זֶה מִגִּרְשָׁת, שְׁקוֹל אֲסָרָה וְקוֹל הַתִּירָה.

בג. לא ישא אדם אשה, ודעתו לגרשה; ולא תהיה יושבת תחתיו ומשמשו, ודעתו לגרשה. ולא יגרש אדם אשתו ראשונה, אלא אם כן מצא בה ערות דבר, שנאמר "כי-מצא בה ערות דבר" (דברים כד, א). ואין ראוי לו, למהר לשלח אשתו ראשונה; אבל שניה, אם שנאה ישלחה.

כד. אשה רעה בדעותיה, ושאינה צנועה כבנות ישראל הכשרות מצוה לגרשה, שנאמר "גרש לך, ויצא מדוך" (משלי כב, י). ואשה שנתגרשה משום פריצות אין ראוי לאדם כשר שישאנה, שאין זה מוציא רשעה מביתו וזה מכניסה לתוך ביתו.

כה. מי שנתחרשה אשתו הרי זה מגרשה בגט, ותהיה גרושה. אבל אם נשתתת אינו מוציאה, עד שתבריא; ודבר זה תקנת חכמים הוא, כדי שלא תהיה הפקר לפרוצין, שהרי אינה יכולה לשמר את עצמה. לפיכך מניחה ונושא אחרת, ומאכילה ומשקה משלה. ואין מחיבין אותו בשאר כסות ועונה, שאין כוח בבן דעת, לדור עם השוטים בבית אחד; ואינו חייב לרפותה, ולא לפדותה. ואם גרשה, הרי זו מגרשת; ומוציאה מביתו, ואינו חייב לחזור ולהטפל בה.

הלכות גרושין פרק יא

א. אין נושאין קטנה. והנושא קטנה יתומה, ולא רצת בבעל הרי זו ממאנת והולכת, ואינה צריכה ממנו גט: שאין קדושי קטנה קדושין גמורין, כמו שבארנו. וכן קטנה שהשיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה, כשהיא קטנה הרי היא כיתומה בחיי האב; ואם נשאת כשהיא קטנה בחיי אביה, הרי זו ממאנת. החרשת אף על פי שנשואיה מדברי סופרים כנשואי קטנה לא תקנו לה שתמאן, כדי שלא ימנעו מלנשאה.

ב. ממאנת היא הקטנה בין מן הארוסין, בין מן הנשואין, בין בפני בעלה, בין שלא בפניו; וכשם שממאנת בבעל, כך ממאנת ביבם. וממאנת בבעל זה, ונשאת לאחר; וממאנת בשני, וכן בשלישי אפלו כמה פעמים: כל זמן שהיא קטנה, יש לה למאן. וקטנה שלא מאנה, אף על פי שהיא נשואה, והלכה ונתקדשה לאחר, כשהיא קטנה קדושיה הן הן מאוניה.

ג. ועד מתי הבת ממאנת, כל זמן שהיא קטנה עד שתהיה נערה, או עד שיודע שהיא אילנית. במה דברים אמורים, בשלא בא עליה הבעל אחר שנעשת בת שנים עשרה שנה ויום אחד. אבל אם הגיעה לזמן הזה, ונבעלה הואיל והבעילה קונה מן התורה כמו שבארנו, הרי זו אינה ממאנת; ואינה צריכה בדיקה למאון, שחזקתה שהביאה סימנין.

ד. הרי שנבדקה, ולא נמצאו לה סימנין הואיל ונבעלה אחר שהגיעה לזמן הראוי לסימנין, הרי זו חוששין לה שמה הביאה ונשרו; ולפיכך צריכה גט מספק. ואם מאנה אחר שנבדקה, ונתקדשה לאחר צריכה ממנו גט מספק; ואם נשאת תצא מזה ומזה, והולד ספק ממזר משניהם.

ה. קטנה שלא מאנה והגדילה אף על פי שלא בעלה בעלה

מִשְׁנַעֲשֵׁת בַּת שְׁתֵּים עָשָׂרָה שָׁנָה וַיּוֹם אֶחָד הָרִי זֹו אֵינָה מִמָּאֲנָתָה, שֶׁהָרִי הִגְדִּילָהּ; וְצָרִיכָה גֹט מִדְּבָרֵי סוּפְרִים: שֶׁהָרִי לֹא בָא עָלֶיהָ אַחֵר שֶׁהִגִּיעָה לְשָׁנֵי נַעֲרוּתָהּ, עַד שֶׁנַּחֲשׁוּשׁ לָהּ שֶׁמָּא הִבִּיֵּאָה סִימָנִין וְתִהְיֶה סֶפֶק מִקְדָּשָׁתָהּ, וְלֹא בָא עָלֶיהָ אַחֵר שֶׁגִּדְּלָהּ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה אִשָּׁת אִישׁ גְּמוּרָה; וְנִמְצָאָת שְׂאִינָה צָרִיכָה גֹט אֲלֹא מִנְשׂוּאֵי קִטְנוּת, שֶׁהֵן מִדְּבָרֵי סוּפְרִים.

ו. לְפִיכֵן אִם עֲמָדָה וְנִתְקַדְּשָׁה אַחֵר שֶׁגִּדְּלָהּ, תּוֹפְסִין בָּהּ קְדוּשֵׁי שָׁנִי; וְאִם גֵּרֶשׁ הָרֵאשׁוֹן, יִכְנַס הַשָּׁנִי. אָבֵל אִם גֵּרֶשׁ שָׁנִי, לֹא יִקָּיֵם רֵאשׁוֹן שֶׁמָּא יֵאמְרוּ, הַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ מֵאַחֵר שֶׁנִּתְאַרְסָה. וְאִם בָּא עָלֶיהָ שָׁנִי קֹדֶם שֶׁיִּגְרֶשׁ רֵאשׁוֹן תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא דוּמָה לְאִשָּׁה שֶׁשִּׁמְעָה שְׂמַת בַּעֲלָהּ וְנִשְׂאָת וְאַחֵר כֵּךְ בָּא בַּעֲלָהּ. וְאִין הוֹלֵד מִן הַשָּׁנִי מִמֶּזֶר; וְאִם בָּא עָלֶיהָ רֵאשׁוֹן קֹדֶם שֶׁיִּגְרֶשׁ הַשָּׁנִי, הוֹלֵד מִמֶּזֶר.

ז. אֵיזוֹ הִיא קִטְנָה שֶׁצָּרִיכָה לְמָאן מִבֵּית שֵׁשׁ עַד בֵּית עֶשֶׂר, בּוֹדֵקִין אוֹתָהּ לְפִי יְפֵי דַעְתָּהּ: אִם יוֹדַעַת לְשֹׁמֵר קְדוּשִׁיהָ וְשֶׁהֵן קְדוּשִׁין, לֹא שֶׁתִּשְׁמַר אוֹתָן כְּמוֹ שֶׁמִּשְׁמֶרֶת הָאֲגוּזָה וְהַתְּמָרָה וְכִיּוֹצֵא בָהֶן הָרִי זֹו צָרִיכָה מֵאוֹן; וְאִם אֵינָה יוֹדַעַת לְשֹׁמֵר קְדוּשִׁיהָ אֵינָה צָרִיכָה לְמָאן, אֲלֹא הוֹלֶכֶת לְבֵית אִמָּהּ כְּאִלוֹ לֹא נִתְקַדְּשָׁה מֵעוֹלָם. וּפְחוּתָהּ מִבֵּית שֵׁשׁ אִפְלוּ יוֹדַעַת לְשֹׁמֵר, אֵינָה צָרִיכָה מֵאוֹן; וְיִתְרָה עַל בֵּית עֶשֶׂר אִפְלוּ סְכָלָהּ בְּיוֹתֵר, צָרִיכָה מֵאוֹן. וְכָל מִי שֶׁהִשְׂאִינָהּ אַחִיהָ אוֹ קְרוֹבֶיהָ אוֹ אִמָּהּ, שְׁלֹא לְדַעְתָּהּ אֵינָה צָרִיכָה לְמָאן.

ח. כִּיצַד מִמָּאֲנָתָה: אוֹמֶרֶת בְּפָנֶי שָׁנִים, אִין רְצוֹנִי בְּפִלּוּנִי בַּעֲלִי, אוֹ אִין רְצוֹנִי בְּקְדוּשִׁין שֶׁקְדֻשָּׁתִי אִמִּי אוֹ אַחִי, וְכִיּוֹצֵא בְּדְבָרִים אֵלּוּ; וְאִפְלוּ הָיוּ אוֹרְחִין מְסֻבִּין בְּבֵית בַּעֲלָהּ, וְהִיא עוֹמְדַת וּמִשְׁקָה עָלֶיהֶן, וְאִמָּרָה, אֵינִי רוֹצָה בְּפִלּוּנִי בַּעֲלִי הָרִי זֶה מֵאוֹן.

ט. הַשָּׁנִים שֶׁמִּמָּאֲנָתָה הַקִּטְנָה בְּפָנֶיהֶן, כּוֹתְבִין לָהּ, בְּיוֹם פִּלּוּנִי מֵאֲנָה פִּלּוּנִית בֵּית פִּלּוּנִי בְּפָנֶיהֶן בְּפִלּוּנִי בַּעֲלָהּ, וְחוֹתְמִין וְנוֹתְנִין לָהּ; וְזֶה הוּא גּוֹפּוֹ שֶׁלֵּגַט מֵאוֹן. וְגֹט מֵאוֹן אֵינוֹ כְּגֹט הַגְּרוּשִׁין שֶׁנִּתְיַנְתּוּ מִגְרָשָׁתָהּ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ כְּתִיבָה לְשִׁמָּהּ, וְלֹא מְסִירָהּ, וְלֹא דְבַר מִמִּשְׁפָּטֵי גֹט הַגְּרוּשִׁין; וְאִין כּוֹתְבִין בּוֹ טַפְסֵי הַגֹּט, שֶׁמָּא יִרְאֶה כְּגֹט גְּרוּשִׁין, לְפִי שְׂאִינוֹ אֲלֹא כְּמַעֲשֵׂה בֵּית דִּין.

י. הַשָּׁנִים שֶׁמִּמָּאֲנָתָה בְּפָנֶיהֶן, צָרִיכִין שִׁיְהִיו מְפִירִין אוֹתָהּ, וְאֵת בַּעֲלָהּ שִׁמְאָנָה בּוֹ; לְפִיכֵן כָּל מִי שֶׁרָאָה אוֹתָהּ שִׁמְאָנָה, וְשָׁמַע מֵאוֹנֶיהָ יֵשׁ לוֹ לְכַתֵּב לָהּ גֹט מֵאוֹן, אֵף עַל פִּי שְׂאִינָן מְפִירִין. וְכִבֵּר נִהְגוּ יִשְׂרָאֵל לְכַתֵּב גֹּט מֵאוֹן, בְּנִסָּח זֶה:

יא. בְּכֵךְ בַּשַּׁבָּת כֵּךְ וְכֵךְ יוֹם לַחֲדָשׁ פִּלּוּנִי שְׁנַת כֵּךְ וְכֵךְ לְמִנִּין פִּלּוּנִי, מֵאֲנָה פִּלּוּנִית בֵּית פִּלּוּנִי בְּפָנֶיהֶן וְאִמָּרָה שְׂאִמִּי אוֹ אַחִי הִטְעוֹנִי וְהִשְׂאִינוֹנִי אוֹ קְדֻשָּׁנוֹנִי וְאִנִּי קִטְנָה לְפִלּוּנִי בֵּן פִּלּוּנִי. וְהִשְׁתָּא גְּלִיתִי דַּעֲתִי קְדָמִיכוֹן דְּלֹא צְבִינָא בִּיהּ וְלֹא קִיִּמְנָא עִמִּיהּ. וּבְדִקְנִין פִּלּוּנִית דָּא וְאַתְבָּרֵר לָנָא דַּעֲדִין קִטְנָה הִיא, וְכַתְבְּנָא וְחַתְמְנָא וְיִהְיֶנָּא לָהּ לְזִכּוֹ וְלִרְאִיָּה בְּרוּרָה.

יב. הַמְּגֵרֶשׁ אֵת אִשְׁתּוֹ, וְנִתְקַדְּשָׁה לְאַחֵר אֵף עַל פִּי שְׁלֹא בַּעֲלָהּ, נֶאֱסָרָה עַל הָרֵאשׁוֹן; וְאִם הַחֲזִירָה הָרֵאשׁוֹן, וּבַעֲלָהּ לוֹקָה, וְכּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-יִוָּכַל בַּעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן . . .". (דְּבָרִים כד,ד). זֶנֶת עִם אַחֵר, כִּשְׁהִיא גְּרוּשָׁה הָרִי זֹו מִתְּרַת לְחֲזוֹר לְבַעֲלָהּ: שֶׁנֶּאֱמַר "וַיֵּצֵאָהּ, מִבֵּיתוֹ; וְהִלָּכָה, וְהִיְתָה לְאִישׁ-אַחֵר"

(דברים כד, ב) הוֹיָתָה לְאִישׁ אַחֵר שֶׁהִיא הַקְדוּשִׁין, הִיא שְׂאוּסֶרֶת אוֹתָהּ לְחֹזֵר לוֹ.

יג. וּבְכָלֹל לָאוֹ זֶה, שֶׁכָּל אִשָּׁה שֶׁזָּנְתָּ תַּחַת בַּעֲלָהּ, נֶאֱסָרָה עַל בַּעֲלָהּ, וְלוֹקָה עָלֶיהָ שֶׁנֶּאֱמַר "אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמָאָה" (דברים כד, ד), וְהָרִי נִטְמָאָה: אֵלֹא אִם כֵּן הִיָּתָה אִשְׁתִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמָרָהּ. לְפִיכָךְ כָּל אִשָּׁה שֶׁנֶּאֱסָרָה עַל בַּעֲלָהּ עַל יְדֵי קִנּוּי וְסִתִּירָה אִם בַּעַל אוֹתָהּ, מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת; וְאִם עָבַר וְהִחֲזִירָה אַחֵר שֶׁגִּרְשָׁהּ, יוֹצִיא בָּגֶט.

יד. חֵרֶשׁ שֶׁגִּרַּשׁ בְּרִמְיָזָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, וְהִלְכָה וְנִתְקַדְּשָׁה לְחֵרֶשׁ אַחֵר, וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר לְפָקַח אֶסוּרָה לְחֹזֵר לְבַעֲלָהּ הַחֵרֶשׁ; אֲבָל אִשְׁתּוֹ שֶׁלְּפָקַח שֶׁנִּתְגַּרְשָׁהּ, וְהִלְכָה וְנִשְׁאֵת לְחֵרֶשׁ, וְנִתְגַּרְשָׁה מִתֵּרֶת לְחֹזֵר לְבַעֲלָהּ הַפָּקַח.

טו. הַמִּמָּאֲנָת בְּאִישׁ, אֵינָה מְגַרֶשֶׁת מִמֶּנּוּ; וְדִינָה עִם בַּעֲלָהּ שֶׁמֵּאֲנָה בּוֹ, כְּדִינָה עִם מִי שֶׁלֹּא קִדְּשָׁה מֵעוֹלָם: הִיא מִתֵּרֶת בְּקִרְוֹבָיו, וְהוּא מֵתָר בְּקִרְוֹבוֹתֶיהָ; וְלֹא פָסְלָה מִן הַכֹּהֵנָה. וְאִם נִשְׁאֵת לְאַחֵר, וְגִרְשָׁהּ הָאֶחָד, אוֹ מֵת, אוֹ מֵאֲנָה בּוֹ מִתֵּרֶת לְחֹזֵר לְרֵאשׁוֹן.

טז. וְלֹא עוֹד, אֵלֹא אִפְּלוּ גִרְשָׁהּ הָרֵאשׁוֹן וְהִחֲזִירָהּ, וּמֵאֲנָה בּוֹ, וְנִשְׁאֵת לְאַחֵר אַחֵר שֶׁמֵּאֲנָה בּוֹ, וְגִרְשָׁהּ הָאֶחָד מִתֵּרֶת לְחֹזֵר לְרֵאשׁוֹן: שֶׁכָּל הַיּוֹצֵאָה בְּמֵאוֹן, אֵף עַל פִּי שֶׁקִּדְּמוּ גֶט הָרִי זֶה כְּמִי שֶׁלֹּא נִתְגַּרְשָׁה מִמֶּנּוּ בָּגֶט מֵעוֹלָם, וּמִתֵּרֶת לְחֹזֵר לוֹ.

יז. אֲבָל הַמִּגְרֶשׁ אֶת הַקֵּטָנָה בָּגֶט, וְנִשְׁאֵת לְאַחֵר, וּמֵאֲנָה בְּאַחֵר אֶסוּרָה לְחֹזֵר לְרֵאשׁוֹן, מִפְּנֵי שֶׁיּוֹצֵאת מִמֶּנּוּ בָּגֶט, אֵף עַל פִּי שֶׁיּוֹצֵאת מִן הָאַחֲרוֹן בְּמֵאוֹן; וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר, אִם גִּרְשָׁהּ הָאַחֲרוֹן, אוֹ מֵת. וְכֵן אֶסוּרָה לְאַבִּי הָרֵאשׁוֹן, וְלִבְנוֹ, וְלְאַחֲיוֹ, כְּשֶׁאֵר הַגְּרוּשׁוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁיּוֹצֵאת מִן הָאַחֲרוֹן בְּמֵאוֹן.

יח. הַמִּמָּאֲנָת בֵּיכֶם אֶסוּרָה לְאַבִּיו, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֵת כְּכֻלָּתוֹ בַּעֲת שְׁמֵת בְּנוֹ; אֲבָל לְשֶׁאֵר קִרְוֹבָיו, מִתֵּרֶת. לְפִיכָךְ אִם מֵאֲנָה בְּאַחֵד מִן הַיְבָמִין, מִתֵּרֶת לְאַחֲיוֹ.

יט. כָּל אִשָּׁה שֶׁנִּתְגַּרְשָׁהּ, אוֹ שֶׁנִּתְאַלְמְנָה הָרִי זֶה לֹא תִנָּשֵׂא וְלֹא תִתְאַרֵס, עַד שֶׁתִּמָּתִין תְּשׁוּעִים יוֹם, חוּץ מִיּוֹם שֶׁנִּתְגַּרְשָׁהּ בּוֹ אוֹ שְׁמֵת בַּעֲלָהּ בּוֹ, וְחוּץ מִיּוֹם שֶׁנִּתְאַרְסָה בּוֹ: כְּדִי שֶׁיּוֹדַע אִם הִיא מְעַבְּרָת, אוֹ אֵינָה מְעַבְּרָת, לְהַבְחִין בֵּין זֶרְעוֹ שֶׁלְרֵאשׁוֹן, לְזֶרְעוֹ שֶׁלְאַחֲרוֹן. וּמִיּוֹם כְּתִיבַת הַגֶּט, מוֹנִין לְמִגְרֶשֶׁת; וְאִפְּלוּ הָיָה עַל תְּנָאִי, אוֹ שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְיָדָהּ אֵלֹא אַחֵר כְּמָה שְׁנַיִם מִיּוֹם הַכְּתִיבָה מוֹנִין, שֶׁהָרִי אֵינוֹ מִתְיַחַד עִמָּה מִשְׁכַּתְּבוּ לָהּ.

כ. וּגְזֵרַת חֲכָמִים הִיא שֶׁאִפְּלוּ אִשָּׁה שֶׁאֵינָה רְאוּיָה לְיֹלֵד, וְאִפְּלוּ נִתְגַּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה מִן הָאֲרוּסִין צְרִיכָה לְהִמָּתִין תְּשׁוּעִים יוֹם; אִפְּלוּ קֵטָנָה, אוֹ זָקֵנָה, אוֹ עֲקָרָה, אוֹ אִילוּנִית, וְאִפְּלוּ בַּעֲלָהּ בְּמִדֵּינַת הַיָּם, אוֹ חוּלָה, אוֹ חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִין, אִפְּלוּ בְּתוּלָה מִן הָאֲרוּסִין צְרִיכוֹת לְהִמָּתִין תְּשׁוּעִים יוֹם.

כא. שֶׁפָּחָה שֶׁנִּשְׁתַּחֲרָרָה, וּגְיוּרַת שֶׁנִּתְגַּיְרָה מִמִּתֵּינִין תְּשׁוּעִים יוֹם; אִפְּלוּ גֵר וְאִשְׁתּוֹ שֶׁנִּתְגַּיְרוּ, מִפְּרִישִׁין אוֹתָן תְּשׁוּעִים יוֹם, כְּדִי לְהַבְחִין בֵּין זֶרַע שֶׁנִּזְרַע בְּקִדְּשָׁה, לְזֶרַע שֶׁלֹּא נִזְרַע בְּקִדְּשָׁה. וְכֵן יִפֹּת תֹּאֵר אֵף עַל פִּי שֶׁנִּתְנָה לָהּ תוֹרָה שְׁלוּשִׁים יוֹם לְתַקְנַת

עצמה, צריכה להמתין תשעים יום לתקנת הולד; והשלושים, מכלל התשעים.

כב. הממאנת, אינה צריכה להמתין תשעים יום; לא גזרו אלא בגרושה. וכן המזנה, אינה צריכה להמתין, מפני שהיא משמרת עצמה, שלא תתעבר; וכן אנוסה ומפטה, אינן צריכות להמתין.

כג. מי שנשאת בטעות, ונודע שהיא אסורה לבעלה, והוציאוה בית דין מתחתיו אם היתה קטנה שאינה ראויה לולד, אינה צריכה להמתין: שזה דבר שאינו מצוי הוא; וכל דבר שאינו מצוי ברב, לא גזרו בו.

כד. המאירס בתוך תשעים יום, מנדין אותו; אירס וברח, אין מנדין אותו. כנס בתוך תשעים יום, מפרישין אותו עד אחר הזמן; ויעמד עם אשתו.

כה. וכן גזרו חכמים שלא ישא אדם מעברת חברו, ומניקת חברו, ואף על פי שהזרע ידוע למי הוא: מעברת שמה זיק הולד בשעת תשמיש, שאינו מקפיד על בן חברו; ומניקה שמה יתעבר החלב, והוא אינו מקפיד לרפאות החלב בדברים המועילין לחלב כשיתעבר.

כו. כמה הוא זמן היניקה ארבעה ועשרים חדש, חוץ מיום שנולד בו ומיום שתתאירס בו. כשם שאסור לשא, כך אסור לאירס עד אחר זמן זה; ואפלו נתנה בנה למניקה, או שגמלתהו בתוך ארבעה ועשרים חדש לא תנשא; מת בנה מתרת לנשא, ואין חוששין שמה תהרגנו.

כז. עבר ונשא מעברת, או מניקה בתוך זמן זה יוציא בגט, ואפלו היה כוהן; ואם היה ישראל, יחזירה אחר עשרים וארבעה חדש שלמניקה. נשאה וברח, ולאחר זמן בא ישב עם אשתו, ואין בכך כלום. אירס מעברת או מניקה, אין כופין אותו להוציא; ולא יכנס עד אחר זמן היניקה, או עד שימות הולד.

הלבנות גרושין פירק יב

א. האשה שבאה ואמרה, אשת איש הייתי, וגרושה אני נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. החזקה אשת איש, ובאה ואמרה, גרשני בעלי אינה נאמנת להתיר עצמה; אבל פסלה עצמה לפהנה, לעולם. ואם מת בעלה, חוששין לדבריה; וחולצת, ולא מתיבמת.

ב. היו לה שני עדים שהיא גרושה אף על פי שאין שם גט, הרי זו תנשא לכתחלה. הוציאה גט מתחת ידה ואמרה, גרשני בעלי בזה הרי זו נאמנת; ותנשא בו, אף על פי שאינו מקיים, כמו שבארנו. בא הבעל וערער אם אמר, לא נתתיו לה אלא נפל ממני ומצאה אותו, אינו נאמן: שהרי הודה שכתבו לה, והרי הוא יוצא מתחת ידה. אבל אם אמר הבעל, על תנאי היה, פקדון היה, מעולם לא כתבתיו ומזיף הוא יתקיים בחותמיו או בעדי מסירה, כמו שבארנו. ואם לא נתקיים, אינה מגרשת להיוותה מתרת לאחרים; אבל נפסלה מן הפהנה, כמו שבארנו,

שְׁהָרִי פִסְלָה עֲצָמָה בְּהוֹדָאת פִּיהָ, וְעָשְׂתָה עֲצָמָה כַּחֲתָכָה
שֶׁלֹּאסוּר.

ג. בָּאָה הִיא וּבִעֲלָהּ, הִיא אוֹמֶרֶת, גִּרְשָׁתִּי וְאֶבֶד גָּטִי, וְהוּא
אוֹמֵר, לֹא גִרְשָׁתִּיךְ אֵף עַל פִּי שֶׁהִחֲזַקְתָּ אִשְׁתּוֹ, הָרִי זֶה נֶאֱמָנָה:
חֲזַקָּה, שְׁאִין אִשָּׁה מַעֲזָה פָּנֶיהָ בְּפָנָי בַּעֲלָהּ.

ד. אָמַר הַבַּעַל, גִּרְשָׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי אֵינוֹ נֶאֱמָן, וְחוֹשְׁשִׁין לְדַבְּרִיו
וְתִהְיֶה סֶפֶק מִגִּרְשָׁתָּה; וְאִפְלוּ הוֹדֵת לוֹ שֶׁגִּרְשָׁהּ, אֵינוֹ נֶאֱמָן שֶׁמָּא
יִתְּבוֹן לְקַלְקֹל אוֹתָהּ, אוֹ בָּגַט בָּטֹל גִּרְשָׁהּ וְהִיא אֵינָה יוֹדַעַת, אוֹ
שֶׁמָּא תַּעֲזֹ פָּנֶיהָ בּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֵאֲמִינָהּ, וְהִיא אֵינָה יוֹדַעַת כְּבֹד
הָאָסוּר שָׁלָה. לְפִיכֹךְ אוֹמְרִין לוֹ, אִם אָמַת הַדָּבָר, הָרִי אַתָּם
קִיָּמִים, גִּרְשָׁה עֲתָה בְּפָנֵינוּ.

ה. שְׁנַיִם אוֹמְרִין נִתְּגַרְשָׁה, וּשְׁנַיִם מִכְּחִישִׁין אוֹתָן וְאוֹמְרִין
לֹא נִתְּגַרְשָׁה אִפְלוּ הַבַּעַל עוֹמֵד וְהִיא אוֹמֶרֶת לוֹ, גִּרְשָׁתִּי הָרִי
זֶה בְּחֻזְקַת אִשָּׁת אִישׁ גְּמוּרָה כְּשֶׁהִיתָה: מִפְּנֵי הָעֵדִים שְׁסוּמְכִין
אוֹתָהּ, אִפְשָׁר שֶׁתַּעֲזֹ פָּנֶיהָ. לְפִיכֹךְ אִם נִשְׁאֵת, תֵּצֵא וְהוֹלֵד מִמֶּזֶר.

ו. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁאֲמָרוּ עֲכָשׁוּ נִתְּגַרְשָׁה, שְׁהָרִי
אוֹמְרִין לָהּ, אִם אָמַת הַדָּבָר הוֹצִיאִי גָטִיךְ; אָבֹל אִם אָמְרוּ
הָעֵדִים מִכְּמָה יָמִים נִתְּגַרְשָׁה, יֵשׁ לוֹמַר אֶבֶד הָגָט. וְהוֹאִיל וְהִיא
אוֹמֶרֶת, גְּרוּשָׁה אֲנִי בּוֹדָאִי, וּשְׁנֵי עֵדִים מְעִידִין לָהּ אֵף עַל פִּי
שְׁהָרִי שְׁנַיִם מִכְּחִישִׁין אוֹתָן אִם נִשְׁאֵת לְאֶחָד מֵעֵדֶיהָ, לֹא תֵּצֵא:
שְׁהָרִי הִיא וּבִעֲלָהּ יוֹדַעִין בּוֹדָאִי שֶׁהִיא מִתֵּרֶת, וְחֻזְקָה הִיא שְׁאִין
מִקְלָקְלִין עֲצָמָן. אָבֹל אִם נִשְׁאֵת לְאַחֵר, הוֹאִיל וְהַדָּבָר אֲצִלוּ
סֶפֶק, וְכֵן אִם אָמְרָה הִיא אֵינִי יוֹדַעַת, אִפְלוּ נִשְׁאֵת לְאֶחָד מֵעֵדֶיהָ
הָרִי זֶה תֵּצֵא, וְהוֹלֵד סֶפֶק מִמֶּזֶר.

ז. אָמְרוּ שְׁנַיִם רְאִינוּהָ שֶׁנִּתְּגַרְשָׁה, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא רְאִינוּהָ
אִם הָיוּ כָּלָם שְׂרוּיִים בַּחֲצֵר אַחַת, הָרִי זֶה לֹא תִנָּשֵׂא; וְאִם נִשְׁאֵת
לֹא תֵּצֵא וְהוֹלֵד כָּשֵׁר, שְׁבַנִּי אָדָם עֲשׂוּיִין לְגִרְשָׁה בְּצִנְעָה.

ח. הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא הִחֲזַקְתָּ אִשָּׁת אִישׁ, וּבָא עַד אֶחָד וְאָמַר, אִשָּׁת
אִישׁ הִיְתָה וְנִתְּגַרְשָׁה, וּבָא עַד אֶחָד וְאָמַר, לֹא נִתְּגַרְשָׁה הָרִי
שְׁנִיָּהּ מְעִידִין שֶׁהִיא אִשָּׁת אִישׁ, וְאֶחָד מְעִיד שֶׁהִיא גְּרוּשָׁה,
וְאִין דְּבָרֵינוּ שֶׁלֹּאֶחָד מוֹעִיל, בְּמָקוֹם שְׁנַיִם: וְלִפִּיכֹךְ לֹא תִנָּשֵׂא;
וְאִם נִשְׁאֵת, תֵּצֵא.

ט. אִשָּׁה וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ מִמְּדִינָה אַחֶרֶת, זֶה אוֹמֵר, זֶה
אִשְׁתִּי וְזֶה עַבְדִּי, וְזֶה אוֹמֵר, זֶה אִשְׁתִּי וְזֶה עַבְדִּי, וְהָאִשָּׁה אוֹמֶרֶת,
שְׁנִיָּהּ עַבְדִּי הִיא מִתֵּרֶת לְכָל: וְאֵף עַל פִּי שְׁשְׁנֵיהֶן הִחֲזִיקוּהָ
אִשָּׁת אִישׁ הוֹאִיל וְכָל אֶחָד מֵהֶן לַעֲצָמוֹ הָעִיד, אֵינָן נֶאֱמָנִין.

י. שְׁלִיחַ קִבְּלָה שֶׁהוֹצִיא גָט מִתַּחַת יָדוֹ, וְהַבַּעַל אוֹמֵר, מְזִיף
הוּא יִתְּקִים בְּחוֹתָמָיו אוֹ בְּעֵדֵי מְסִירָה, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ; אָמַר
הַבַּעַל, פִּקְדוֹן נִתְּתִיו לוֹ, וְהַשְׁלִיחַ אוֹמֵר, לְגִרּוּשִׁין נִתְּנוּ לִי
הַשְׁלִיחַ נֶאֱמָן. וְכֵן אִם הָיָה הָגָט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי הָאִשָּׁה, וְהִיא
אוֹמֶרֶת, שְׁלִיחַ זֶה נִתְּנוּ לִי, וְהַשְׁלִיחַ אוֹמֵר, כֵּן הָיָה וְלְגִרּוּשִׁין
נִתְּנוּ לִי, וְהַבַּעַל אוֹמֵר, לֹא נִתְּתִיו אֵלָּא לְפִקְדוֹן הַשְׁלִיחַ נֶאֱמָן,
וְהָרִי זֶה מִגִּרְשָׁתָּה.

יא. אֶבֶד הָגָט אֵף עַל פִּי שֶׁהַבַּעַל אוֹמֵר, לְגִרּוּשִׁין נִתְּתִי הָגָט
לְשְׁלִיחַ, וְהַשְׁלִיחַ אוֹמֵר, נִתְּתִיו לָהּ הָרִי זֶה סֶפֶק מִגִּרְשָׁתָּה: שְׁהָרִי
הִחֲזַקְתָּ אִשָּׁת אִישׁ, וְאִין כָּאֵן אֵלָּא עַד אֶחָד וּבַעַל. וְאִפְלוּ אָמְרָה

האשה, בפני נתנו לו לגרושין, ונתנו השליח לי הואיל והבעל והשליח מעידין אותה, אפשר שתעז פניה, ושמא לא נתגרשה. יב. שליח קבלה שקבל גט לאשה, ושלחו לה ביד שני עדים, והגיע הגט לידה ונטלתו, והרי הגט יוצא מתחת ידה, והיא אינה יודעת אם בעלה שלחו לה, או שליח קבלה שלה, או שלוחו שלבעלה הרי זו מגרשת, כמו שבארנו. בא הבעל וערער שלא כתבו, או שהוא גט בטל יתקים בחותמיו, שהרי עדים מעידים שהגט שנתנו לה יצא מתחת ידי שלוחה שידו כידה, ואף על פי שהיא אינה יודעת, הרי העדים ידעו; ואם לא נתקים, אינה מגרשת.

יג. מי שהחזקה אשת איש, והלכה היא ובעלה, ושלוש בינו לבינה ושלוש בעולם, ובאה ואמרה, מת בעלי נאמנת, ותנשא או תתיבם: חזקה שאינה מקלקלת עצמה, ותאסר עצמה על זה ועל זה, ותפסיד כתבתה מזה ומזה, ותוציא בניה ממזרים בדבר העשוי להגלות לכל; ואי אפשר להכחיש, ולא לטען טענה, שאם הוא חי, סופו לבוא או יודע שהוא חי.

יד. וכן אם בא עד אחד, והעיד לה שמת בעלה תנשא על פיו, שהדבר עשוי להגלות; אפלו עבד, או אשה, או שפחה, ועד מפי עד מפי עבד מפי שפחה מפי קרובין נאמנין לומר מת פלוני, ותנשא אשתו או תתיבם על פיהם.

טו. והכל נאמנים להעיד לה, עדות זו חוץ מחמש נשים שחזקתן שונאות זו את זו, שאין מעידות זו לזו במיתת בעלה, שמא יתכוננו לאסרה על בעלה, ועדין הוא קים; ואלו הן חמותה, ובת חמותה, וצרתה, ויבמתה, ובת בעלה.

טז. אפלו גוי המסיח לפי תמו נאמן, ומשיאין על פיו כמו שיתבאר; ואם נתפון להעיד, אינו נאמן. וכן הפסול בעברה מן התורה אם בא להעיד לאשה שמת בעלה, אינו נאמן; ואם היה מסיח לפי תמו, נאמן אין זה פחות מן הגוי. אבל פסול מדבריהם, נאמן לעדות אשה.

יז. בא עד אחד והעיד שמת בעלה, והתירוה להנשא על פיו, ואחר כך בא אחר והכחיש את הראשון ואמר, לא מת הרי זו לא תצא מהתרה, ותנשא: שעד אחד בעדות אשה, כשני עדים בשאר עדיות, ואין דבריו שלאחד, במקום שנים.

יח. באו שניהם כאחד, זה אומר מת, וזה אומר לא מת, אשה אומרת מת, ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא; ואם נשאת, תצא מפני שהיא ספק. ואם נשאת לעד שהעיד לה, והיא אומרת בריא לי שמת הרי זו לא תצא; באו שנים ואמרו לא מת אף על פי שנשאת, תצא.

יט. במה דברים אמורים, בשהיה האחד שנשאת על פיו כמו השנים שבאו והכחישו אותו כגון שנשאת על פי איש, ובאו שנים ואמרו לא מת, או שנשאת על פי אשה או על פי עצמה, ובאו שתי נשים או שני פסולין שלדבריהן ואמרו לא מת. אבל עד כשר אומר, מת, ונשים רבות או פסולין אומרים, לא מת הרי זה כמחצה למחצה; ואם נשאת לאחד מעדיה, והיא אומרת ודאי מת הרי זו לא תצא. אשה אומרת מת, או היא

שְׁאִמְרָה מֵת בַּעֲלִי, וְאַחֵר כֶּךָ בָּא עַד כָּשָׁר וְאָמַר לֹא מֵת הָרִי זֶה
לֹא תִנָּשֵׂא; וְאִם נִשְׂאָתָה, תֵּצֵא.

ב. אִשָּׁה אוֹמֶרֶת לֹא מֵת, וּשְׁתֵּי נָשִׁים אוֹמְרוֹת מֵת הָרִי זֶה תִּנָּשֵׂא;
וְכֵן אִם אָמְרוּ עֹשֶׂר נָשִׁים לֹא מֵת, וְאַחַת עֲשָׂרָה אוֹמְרוֹת מֵת הָרִי
זֶה תִּנָּשֵׂא: שְׂאִין אוֹמְרִין שְׁנַיִם כְּמֵאָה, אֲלֹא בַּעֲדִים כְּשָׂרִים;
אָבֵל בַּפְּסוּלִין הוֹלְכִין אַחֵר הָרֵב, בֵּין לְהִקָּל בֵּין לְהַחֲמִיר.

בא. שְׁנֵי עֲדִים אוֹמְרִין מֵת, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִין לֹא מֵת הָרִי זֶה לֹא
תִּנָּשֵׂא; וְאִם נִשְׂאָתָה, תֵּצֵא מִפְּנֵי שֶׁהִיא סֶפֶק. וְאִם נִשְׂאָתָה לְאַחַד
מֵעֲדֵיהָ, וְהִיא אוֹמֶרֶת בְּרִיא לִי שְׁמֵת הָרִי זֶה לֹא תֵּצֵא.

בב. מִי שֵׁיִשׁ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים, וּבָאָה אַחַת מֵהֶן וְאָמְרָה מֵת בַּעֲלִי
הָרִי זֶה תִּנָּשֵׂא עַל פִּי עֲצָמָהּ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ; וְצָרְתָּה אֶסוּרָה, שְׂאִין
צָרָה מְעִידָה לַחֲבֵרְתָּהּ. וְאִפְּלוּ נִשְׂאָתָה זֶה תִּחַלָּה, אֵין אוֹמְרִין
אִלּוּ לֹא מֵת בַּעֲלָהּ לֹא הִיָּתָה אוֹסֶרֶת עֲצָמָה עָלָיו שֶׁמֶא מְשַׁנְּאָתָהּ
בְּצָרְתָּהּ, רוֹצָה הִיא שִׂיאָסְרוּ שְׁתִּיָּהֶן עָלָיו.

בג. זֹאת אוֹמֶרֶת מֵת בַּעֲלִי, וְצָרְתָּה מִכְחָשֶׁת אוֹתָהּ וְאוֹמֶרֶת לָהּ
לֹא מֵת הָרִי זֶה תִּנָּשֵׂא: כְּשֵׁם שֶׁאֵינָה מְעִידָה לָהּ לְהַתִּירָהּ, כֶּךָ לֹא
תַּעֲיִד לָהּ לְאַסְרָה. זֶה אוֹמֶרֶת מֵת, וְצָרְתָּה אוֹמֶרֶת נִהְרַג הוֹאִיל
וּשְׁתִּיָּהֶן אוֹמְרוֹת שְׂאִינּוּ קִיָּם, הָרִי אִלּוּ יִנָּשֵׂאוּ.